

ABZ Nieuws

ABZ Diervoeding, Jaargang 9 | Nummer 3 | juni 2021

Familie Braaksma back to business na zware tegenslagen

BEDRIJFSREPORTAGE / PAG 11

Biotine voor
gezonde
klauwen

RUNDVEE / PAG 6

Doodgeboren
biggen
voorkomen

VARKENS / PAG 8

Aandachtspunten
bij overdekte uit-
loop/wintergarten

VLEESPLUIMVEE / PAG 14

Van de directie	2	Zelf mengen en KAT databank	10
Grondstoffenmarkt	3	Familie Braaksma back to business na zware tegenslagen	11
Groei monitoren met behulp van een bedrijfsspecifieke groeicurve	4	Aandachtspunten bij overdekte uitloop/wintergarten voor Beter Leven vleeskuikens	14
Biotine voor gezonde klauwen	6	Colofon	15
Rondje langs de velden	7		
Doodgeboren biggen voorkomen	8		

Van de directie

Vraaggestuurde markt

Na de oorlog was het credo nooit meer honger. Daar zijn we ruimschoots in geslaagd. We zijn een belangrijke voedselproducent geworden voor de driehoek Londen – Parijs - Berlijn.

De term vraaggestuurde markt wordt vaak genoemd als één van de veranderingen die de Nederlandse veehouderij op dit moment ondergaat. Vraaggestuurd werken (soms ook vraaggericht werken) is het op de juiste manier inspelen op de marktvrage. Het staat tegenover werken vanuit vaste budgetten, ofwel aanbodgestuurd werken. In plaats van de planning te baseren op de huidige capaciteit, wordt gepland op basis van de aankomende marktvrage.

In alle diercategorieën zien we meer ketenachtige samenwerkingsverbanden ontstaan waarbij er meer regie is op het afstemmen van vrage en aanbod. Deze samenwerkingsverbanden ontstaan vanuit de primaire sector, vanuit de veehouders en soms ook vanuit de markt (de afnemers van melk-, vlees en eieren) of zelfs de retail (de supermarkten).

Producteren voor een vraaggestuurde organisatie geeft meestal comfort op prijsfluctuaties en daarnaast beperking op hoe dieren gehouden en gevoerd mogen worden.

De unieke positie van de Nederlandse veehouderij met betrekking tot het

houden van dieren en produceren van melk-, vlees en eieren (wij zijn de beste van de wereld) maakt dat wij naast vraaggestuurd, ook blijven produceren voor de vrije markten, bijvoorbeeld export, waar de ondernemer nadrukkelijker afgerekend wordt op financiële en technische prestaties. De juiste prijs-prestatieverhouding is in deze markten elke dag een vereiste om te kunnen leveren.

Als ondernemer is het de vrage bij welke vorm van ondernemen jij je prettig voelt en wat past bij de uitgangssituatie van je bedrijf.

ABZ Diervoeding bestaat meer dan 100 jaar en past zich continu aan, in de tijdgeest waarin de Nederlandse veehouderij opereert. Onze fabrieken en systemen zijn ingericht om maatwerkvoerders te leveren. We kunnen maatwerk leveren tegen lage kostprijzen. Al vanaf het begin van de opkomst van kwaliteitssystemen hebben wij dit omarmd en erkennen het belang om aan allerlei kwaliteitssystemen deel te nemen en specifieke eisen te implementeren in onze voeders en onze systemen. Alles wat van toegevoegde waarde is voor onze leden-veehouders pakken wij graag op. Daarnaast blijven wij focus houden op de prijzen en prestaties van onze voeders. De hoge technische prestaties op de bedrijven van onze veehouders in combinatie met relatief lage voerkosten maakt dat de melk, het vlees en de

eieren van onze veehouders dankbaar afzet vinden in de buurlanden om ons heen en soms zelfs veel verder zoals bijvoorbeeld bij broedeieren het geval is.

Wij zijn als landelijke aanbieder van diervoeders bij verschillende vraaggestuurde initiatieven betrokken. Onze specialisten, uw vertegenwoordigers, kunnen uitstekend met u verschillende programma's doorrekenen en met u sparren over welke keuzes voor u en uw bedrijf logisch zijn, nu én in toekomst.

Tot besluit

Op het moment van schrijven is na een natte en koude meimaand er eindelijk mooi weer en wordt er zeer veel gras binnengehaald. We genieten hier volop van en hopen dat het mooie geslaagde kuilen worden.

Ik wens u allen een goede zomer met groeizaam weer en goede opbrengstprijzen toe.

Marcel
Roordink,
algemeen
directeur

Grondstoffenmarkt

Fysieke krapte van oude oogst granen heeft de afgelopen tijd gezorgd voor grote prijsstijgingen. De maïsmarkt is zeer vast door een slechte oogst in Brazilië vanwege droogte. De gewascondities nieuwe oogst tarwe en gerst in Noord-West Europa zijn uitstekend.

Granen

Maïs regeert de granenmarkt. Op oude oogst is het aanbod krap en is maïs heel duur. Nieuwe oogst maïsprijzen liggen wel wat lager, maar blijven ook op een hoog niveau, duidelijk boven tarwe en gerst. Wereldwijde maïsvoorraden zijn behoorlijk krap. Aan de vraagzijde zien we dat China veel maïs blijft kopen, ook op oogst 2021/2022. De vraag naar maïs voor de productie van bio ethanol is sterk toegenomen door goede bio ethanol prijzen, vooral in de USA. Aan de aanbodzijde zien we een erg tegenvallende oogst in Brazilië. Het is er veel te droog geweest afgelopen tijd. Op het noordelijk halfrond lijken er wel grote arealen te worden ingezaaid. Goede weersomstandigheden en grote oogsten zijn zeer belangrijk in deze krappe markt. Weersberichten kunnen dus grote prijsschommelingen veroorzaken. De beschikbaarheid van tarwe en gerst is op oude oogst heel krap, maar nieuwe oogst ziet er in Noord-West Europa uitstekend uit. Na een koele en natte meimaand is het op het moment van schrijven (begin juni) warm en zonnig geworden. Dit is perfect voor de ontwikkeling. Wel zorgt het koude en natte voorjaar ervoor dat vooral gerst iets achterloopt. De oogst zal niet heel vroeg zijn, wat krapte op oude oogst verergert. In het noorden van de USA en in Canada, belangrijke tarwegebieden, is het wel te droog.

Prijzen van tarwe en gerst nieuwe oogst zijn behoorlijk volatiel. Ze liggen op een duidelijk hoger niveau dan eerdere jaren. Hele dure maïs, een erg krappe overgang van oude naar nieuwe oogst en de nodige verkopen van Franse tarwe en gerst naar China zorgen voor grote vraag en dus relatief hoge prijzen, ondanks de goede oogstvooruitzichten.

Eiwitten

We zien een volatiele sojamarct met grote prijsschommelingen. De totale sojabalans blijft krap met hoge sojabonen prijzen tot gevolg. Het belang van grote oogsten in de USA is groot. Doordat maïs relatief nog duurder is dan sojabonen, kan het areaal sojabonen in de USA nog wel eens wat tegenvallen. We zien een aanhoudend hele vaste sojaoliemarkt met prijzen

die verder zijn gestegen. Ze zijn meer dan verdubbeld ten opzichte van de bodem vorig jaar. De hoge sojaolieprijzen zorgen ervoor dat sojaschroot nog relatief goedkoop is, vooral ten opzichte van raapschroot en zonnepitschroot. Deze blijven aanhoudend krap en hoog geprijsd. Ze zijn te duur voor GMO voeders, maar rekenen wel heel goed in NON-GMO voeders, omdat NON-GMO soja aanhoudend zeer krap en zeer hoog geprijsd is. Dit maakt het totale eiwitcomplex voor NON-GMO voeders erg duur. Er komt ook steeds meer vraag in Nederland en Duitsland naar andere eiwitten als erwten, lupinen en veldbonen. Dit is lokaal geteeld en heeft een goed imago. Deze stromen zijn echter niet groot. Voor akkerbouwers is het over het algemeen interessanter om granen te telen, dus ook deze prijzen zijn behoorlijk ondersteund.

Bijproducten

De prijzen van sojahullen lopen, na een bodem half april, week na week wat op. De vraag is goed omdat alle vezels duur zijn en het aanbod inmiddels wat minder ruim is. Palm pitschilfers blijven zeer krap, prijzen zijn duidelijk gestegen. In de origine zijn er vooral in Maleisië gebrek aan arbeiders op de plantages door lockdowns vanwege COVID-19. Daarnaast blijft zeevracht zeer moeizaam en duur, wat vooral op palm pitschilfers hard meetelt.

Tarwegries blijft krap aan de voorkant. Nieuwe oogst fluctueert met de tarwe Matif mee. Op nieuwe oogst is tarwegries relatief interessant ten opzichte van andere vezelrijke bijproducten. Bietenpulp blijft langzaam oplopen in prijs, zowel op oude als op nieuwe oogst. De gewascondities van bieten zijn goed, maar het areaal is verder gekrompen. Door tegenvallende suikerbietenprijzen afgelopen jaren kiezen akkerbouwers meer voor granen.

Wouter Hazeleger, inkoper
06 5244 7443 ■ w.hazeleger@abzdiervoeding.nl

Groei monitoren met behulp van een bedrijfsspecifieke groeicurve

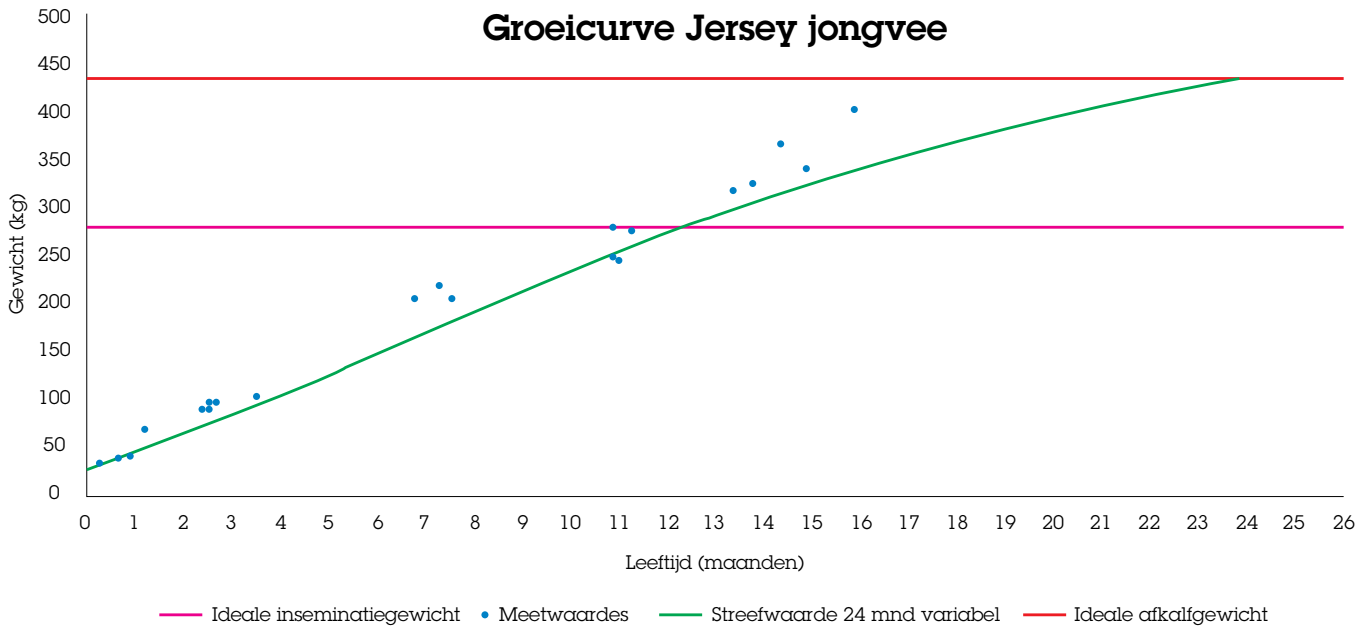
Kalveren beoordelen we vaak op het oog: hoe zien ze eruit, ligt het haar mooi op de rug en glanzen de kalveren? Maar als u echt goed inzichtelijk wilt maken hoe uw kalveren groeien, dan moet u ze meten. Wanneer we die gegevens in een grafiek verwerken, kunnen we zien of uw kalveren echt zo goed groeien als we denken of misschien toch groeien onder de normlijn. De volgende vraag is: wat is mijn doel en welke normlijn moeten ik dan aanhouden?

Levensproductie

Om al deze vragen te beantwoorden heeft ABZ Diervoeding een bedrijfsspecifieke groeicurve gemaakt. Dat wil zeggen, aangepast op het gewicht van de volwassen koeien op een bedrijf. Bij de metingen maken we gebruik van de borstomvang, dit is een betrouwbare manier om het juiste gewicht te bepalen. Het is namelijk vooral heel belangrijk dat uw kalf een mooi skelet krijgt, maar daarbij ook veel inhoud heeft. Uiteindelijk moet er na afkalven een mooie vaars staan die een goede lactatie kan maken. Maar nóg belangrijker, vooral een vaars die veel lactaties meegaat en een oude koe kan worden.

Eerst uw eigen volwassen koeien meten

Als we beginnen met onze groeicurve bedrijfsspecifiek te maken, dan meten we eerst het gewicht van uw volwassen koeien. Dit zijn koeien vanaf de 3e lactatie. We zoeken de koeien uit met een BCS van 3+. Dit om de invloed van vetbedekking uit te sluiten. Immers kan een borstomvang zomaar een aantal centimeters meer of minder zijn bij een ruime of juist matige conditie. Als het volwassengewicht van uw koeien is gemeten, bijvoorbeeld 700 kg, dan zoeken we de volgende twee bedrijfsspecifieke punten op in de grafiek: het ideaal inseminatie gewicht en het ideaal afkalfgewicht.

Het ideale inseminatiegewicht ligt op 55% van het volwassen gewicht. Dit betekent bij 700 kg een inseminatiegewicht van 385 kg, de onderstaande horizontale lijn in de groeitabel. Vaarzen moeten voor het afkalven 95% van hun volwassen gewicht bereikt hebben om niet teveel gedurende de eerste lactatie te hoeven bijgroeien. Om dit te bereiken, moeten ze geïnsemineerd worden op 55% van het volwassen gewicht. Vroeg afkalven is mooi, maar het mag niet ten koste gaan van melk in de eerste lactatie.

Het ideale afkalfgewicht ligt daarbij op 85% van het volwassen gewicht en dat betekent 595 kg, de bovenste horizontale lijn in de groeitabel.

Groeicurve op maat

Met behulp van het ideale afkalfgewicht kunnen we een groeijnormlijn maken. Vaak is dit op 24 maanden afkalven, maar kan ook aangepast worden op 22 of 26 maanden afkalven. Dit is de groeilijn in de groeitabel. De metingen van de kalveren kunnen nu verwerkt worden in de tabel en dan wordt ook gelijk inzichtelijk of uw kalveren boven of onder de normlijn groeien. Soms komt het bijvoorbeeld ook voor dat

kalveren bij het verzetten naar een andere huisvesting een dip krijgen in groei en dat komt dan in de tabel goed naar voren. Hierdoor kunt u goed op zo'n moment inspelen door uw kalveren wat extra ondersteuning aan te bieden.

“Vroeg afkalven is mooi, maar het mag niet ten koste gaan van melk in de eerste lactatie”

Interessant voor Jersey's

Een bedrijfsspecifieke groeitabel kan in elke situatie gebruikt worden. Wanneer u bijvoorbeeld boven gemiddeld zware of lichte koeien in de stal heeft lopen, maar het kan ook heel goed gebruikt worden als u een ander ras melkt dan Holstein koeien of als u inkruist met andere rassen.

In het voorbeeld hierboven is de groei van een Jersey bedrijf uitgewerkt. Hierbij is het volwassen gewicht van de volwassen koeien gemeten op 510 kg. Het ideale inseminatiegewicht (55%) komt daarbij uit op 280 kg en het ideale afkalfgewicht (85%) komt uit op 433 kg. Ook de 24 maanden normlijn is aangepast. U kunt zien dat alle kalveren boven de normlijn groeien en het ook goed doen.

Wilt u ook uw kalveren beoordelen aan de hand van een bedrijfsspecifiek groeiplan? Neem dan contact op met uw rundveespecialist of één van onze jongveespecialisten. Zij helpen u graag.

Rientsje Berber Atsma, specialist jongveeopfok
06 8228 4917 ■ r.atsma@abzdiervoeding.nl

Biotine is een belangrijke vitamine voor uw koeien. Het speelt een belangrijke rol in de omzetting van energie en het speelt een rol bij klauwgezondheid. Met name de klauwgezondheid is op veel bedrijven nog steeds een belangrijk aandachtspunt. Uit de GD Klauwgezondheid tankmelk check komt regelmatig een signalering van laag biotine niveau naar voren als mogelijke oorzaak bij klauwproblemen. Wat zijn hiervan mogelijke oorzaken en wat kunt u hieraan doen?

Biotine voor de klauwen

Een tekort aan biotine vermindert de kwaliteit van het 'cement' tussen de huid- en hoorncellen. Bij een goede binding is er minder kans op beschadiging van de klauw of infectie van de huid. Hierbij spelen natuurlijk meer factoren een rol, ook voedingsfactoren. Zo hebben ook sporenelementen als Zink en Mangaan een direct effect op de weerbaarheid en kwaliteit van de klauw. Behalve dat biotine van belang is om beschadiging van de klauwen te voorkomen, draagt het ook bij aan het herstel van beschadigingen.

Biotinevoorziening vooral in de zomerperiode aandachtspunt

Biotine wordt geproduceerd door pensmicroben. Bij voldoende fermentatie van ruwvoer in de pens is de productie van biotine voldoende om de behoefte van uw koeien te dekken. Bij een lage ruwvoeropname, variatie in voeropname of teveel snelle energie komt het functioneren van de pensmicroben onder druk te staan en vermindert de biotineproductie. Het hoogste risico hierop ontstaat bij snelle kuilen, rantsoenwisselingen of een overmaat aan krachtvoerachtigen in het rantsoen. Maar ook hittestress, groei en suboptimale grasvoorziening bij

weidegang zijn risicofactoren. Ook een te hoge passagesnelheid zorgt voor mindere opname van biotine uit het rantsoen. Al deze risicofactoren komen het meest voor in de zomerperiode en daarom verdient dit in de zomer ook extra aandacht.

De behoefte aan biotine wordt met name bepaald door de hoeveelheid energie die de koe moet omzetten. Met name voor de omzetting van propionzuur naar glucose, waar biotine voor nodig is, ligt bij hoogproductieve dieren op een hoog niveau.

Signalen van een tekort

Visueel is niet te zien uw dieren een tekort hebben. Het effect van biotine op klauwen is pas na enkele maanden zichtbaar. Bij tekorten tijdens de zomerperiode zal dit vaak dan ook pas in het najaar zichtbaar worden door meer klauwaandoeningen. In het bloed is biotine moeilijk te bepalen, daarom is de meting in de melk vooralsnog de beste manier om dit op koppelniveau vast te stellen.

Wat te doen bij een tekort

Biotine is via krachtvoer en mineralen toe te voegen. In luxere premixen en mineralenmengsels, zoals de Vital Top, is biotine standaard toegevoegd. Niet alleen voor klauwgezondheid, maar ook omdat het een positief effect heeft op de melkproductie en gehalten vanwege de rol in energiemetabolisme. Naast de mogelijkheid voor toevoeging is het vooral belangrijk om te zorgen voor een hoge en constante ruwvoeropname voor een optimale pensfermentatie. Bij een goede pensfermentatie worden namelijk nog veel meer belangrijke vitamines aangemaakt die effect hebben op productie en gezondheid. Bij constatering van tekort in de tankmelk is het daarom belangrijk om samen met onze rundveespecialisten het rantsoen en management te onderzoeken alvorens meer biotine aan het rantsoen toe te voegen.

Jan Rozeboom, nutritionist

033 422 1510 ■ j.rozeboom@abzdiervoeding.nl

Rondje langs de velden

Op 1 juni maakten we een fotorondje 'langs de velden'. Op deze prachtige dag werd er vooral in de veenweidegebieden en in Midden- en Noord-Nederland volop gemaaid en geschud. Sommigen pakten het laatste gedeelte, terwijl bij veel andere melkveehouders nog de volledige 1e snede werd gemaaid. Maar gezien de opbrengst waren het natuurlijk twee snedes in één, waar jullie heel wijs mee zijn. We weten nu al dat deze kuilen heel veel energie, maar weinig eiwit bevatten.

Marian van Middelacr, specialist rundveehouderij
06 2280 9065 ▪ m.middelacr@abzdiervoeding.nl

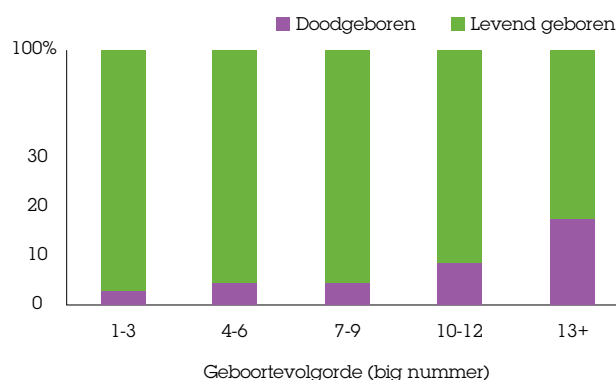

Doodgeboren biggen voorkomen

Het aantal biggen per toom stijgt gestaag door. Dit komt door de selectie op vruchtbaarheid, spieraanzet en productiviteit, maar ook door de inspanningen van de zeugenhouder op het gebied van dekmanagement en voeding. Tegelijkertijd is er echter ook een stijging waarneembaar van het aantal doodgeboortes. Welke factoren zijn van invloed en wat is onze aanpak?

Zuurstoftekort

Naarmate tomen groter worden, zal ook het percentage doodgeboren biggen toenemen. Vooral zuurstoftekort bij de laatste biggen is hier de grote boosdoener (figuur 1). Bij een toom van 20 biggen duurt het werpproces al gauw ruim drie uur langer dan bij 15 biggen. Het werpproces zelf is dus de grootste risicofactor. ABZ Diervoeding adviseert om zeugen tijdens het afbiggen zo min mogelijk te storen en zo het oxytocine-niveau op een hoog niveau te houden voor sterke baarmoedercontracties. Dit betekent zo min mogelijk behandelingen, het volgen van routine, het voorkomen van hittestress, voldoende afleidingsmateriaal en een goede hygiëne. En natuurlijk: extra aandacht in de kraamstal loont.

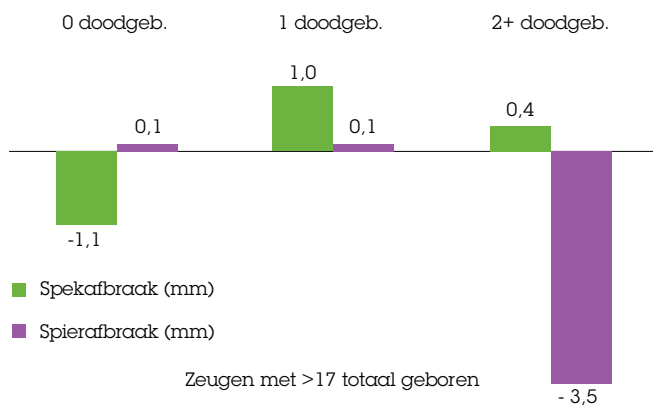

Figuur 1 De laatste biggen in een toom hebben, als gevolg van zuurstofgebrek, meer kans op sterfte.

Spierafbraak is negatief

Ook de juiste conditie is bij hoogdrachtige zeugen van belang. Regelmatig zien we dat zeugen - zeker met veel biggen - aan het einde van de dracht al conditie verliezen. Met andere woorden, ze komen in een negatieve energiebalans terecht. Het afbiggen duurt dan langer en de biestproductie blijft achter. Uit onze eigen proeven blijkt dat moderne, hoogproductieve zeugen gemakkelijk hun spierreserves aanspreken aan het einde van de dracht. Hierbij speelt ook een negatieve energiebalans een rol. Deze spierafbraak is heel nadelig voor de zeug en de biggen: de uniformiteit van de toom is minder, de melkproductie komt minder goed op gang en de vruchtbaarheid wordt negatief beïnvloed. Daarnaast lijkt er een relatie te bestaan tussen spierafbraak aan het einde van de dracht en het aantal doodgeboren biggen, zie figuur 2.

Figuur 2 Er lijkt een relatie te bestaan tussen spierafbraak aan het einde van de dracht en het % doodgeboren biggen.

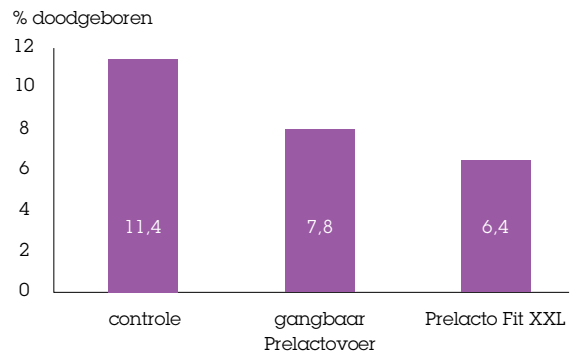
Inzicht met GMI-techniek

Met de innovatieve GMI-techniek van ABZ Diervoeding kan haarfijn in beeld worden gebracht hoe uw zeugenstapel erbij staat voor wat betreft spier- en spekdikte. Uit onderzoek blijkt dat de conditie - zeker van moderne zeugen - niet aan de buitenkant is af te lezen. Grote en vaak oudere zeugen worden maar al te vaak te ruim ingeschat en op een te laag voerschema weggezet, zowel aan het begin als aan het eind van de dracht. Wij zetten onze GMI-techniek in om dit inzichtelijk te maken en stemmen voer en voerschema heel precies af op uw zeugenstapel. Zo kunnen we het aantal doodgeboren biggen in de hand houden.

Ondersteuning met Prelacto Fit XXL

Tijdens de transitieperiode veranderen er voor de zeug in een korte tijd veel zaken. Onze Prelacto Fit XXL zorgt voor een soepele voerovergang, doordat grondstoffen en nutriënten goed op het drachtvoer aansluiten. Om het aantal doodgeboren biggen te verminderen (zie figuur 3) bevat het daarnaast:

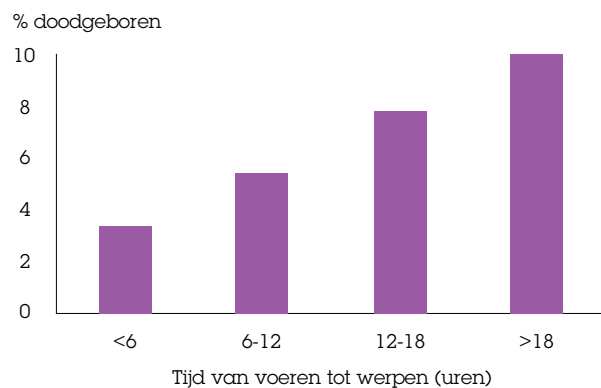
- speciale vezels voor goede mestconsistentie
- extra energie in de juiste vorm voor vlot werpen
- optimale biestproductie met extra antistoffen (Ig's) en aangepaste elektrolytenbalans
- speciaal ingrediënt voor extra zuurstofvoorziening van biggen tijdens het werpen

Figuur 3 Minder doodgeboren biggen met Prelacto Fit XXL

Blijven voeren

Uit Deens onderzoek blijkt dat de tijd tussen de laatste voerbeurt en het werpen ook van invloed is op het aantal doodgeboren biggen, zie figuur 4. Hoe langer een zeug niet gevreten heeft, hoe lager de suikerspiegel in het bloed en hoe minder snel-beschikbare energie een zeug beschikbaar heeft voor het werpproces. Wij adviseren dan ook om twee dagen voor werpen naar driemaal daags voeren te gaan.

Figuur 4 Het % doodgeboren loopt op als een zeug té lang niet gevreten heeft.

ABZ Advies

Vele factoren zijn van invloed op het aantal doodgeboren biggen. Onze Prelactovoeders zijn speciaal uitgerust om het aantal doodgeboren biggen te verminderen. Daarnaast hebben wij een breed assortiment aan zeugenvoeders, afgestemd op uw bedrijf. Wij adviseren u om regelmatig een uitgebreide analyse te maken van uw bedrijf. Onze varkensspecialisten helpen u hier graag bij.

Lees meer over het voorkomen van doodgeboren biggen en onze moderne GMI-techniek op onze website.

Jacco Vessies, nutritionist
033 422 1525 ■ j.vessies@abzdiervoeding.nl

Zelf mengen en KAT databank

Zelf mengen van losse grondstoffen met een aanvullend kernvoer wordt steeds meer toegepast in de leghennenhouderij. Zelf mengen betekent ook dat er veel zaken zelf geregeld moeten worden. Denk hierbij aan grondstoffen inkopen, kwaliteit waarborgen, maal en mengproces monitoren.

Zelfmengers moeten nu ook zelf gegevens in de KAT databank invoeren. Een zelfmenger moet bij KAT een extra "zelfmengers" nummer aanvragen. De aangevoerde losse grondstoffen en aanvullend kernvoer dient u als zelfmenger in te voeren onder het "zelfmengers" nummer. De voerleverancier kan op dit nummer officieel geen leveringen meer invoeren van het aanvullend kernvoer. Daarnaast heeft een zelfmenger een KAT nummer zoals ieder KAT gecertificeerd pluimveebedrijf. Het gemengde voer dient daarna te worden ingevoerd onder dit KAT nummer. In de KAT databank vinden er dus leveringen plaats van het "zelfmengers" nummer naar het reguliere KAT nummer.

Als zelfmenger neemt u zelf van elke levering monsters voor VLOG van zowel de losse grondstoffen en het aanvullende kernvoer.

Verder dient er jaarlijks een monster van het gemengde voer te worden geanalyseerd.

De volgende analyses dienen tenminste te worden uitgevoerd:

Parameters	Aantal analyses per jaar
Dioxine + DL-PCB's en niet-dioxineachtige PCB's	1
Salmonella (moet steriel genomen worden)	1
Zware metalen	1
GGO (alleen bij biologisch voer)	1
Pesticiden	1

Twan van Gorp, specialist pluimveehouderij
06 5463 6315 ■ t.gorp@abzdiervoeding.nl

A photograph of two men standing in a large industrial facility, likely a factory or warehouse. The man on the left is younger, wearing glasses and a blue and black jacket, with his right arm extended towards a metal structure. The man on the right is older, also wearing glasses and a dark jacket, looking towards the camera. The background shows rows of metal racks with red items hanging from them, and a high ceiling with industrial lighting and pipes.

Familie Braaksmā back to business na zware tegenslagen

Omdat twee kinderen het bedrijf willen voortzetten, kozen pluimveehouders Dries en Maaïke Braacksma uit Niarwier ervoor om te investeren in alternatieve markten. Na enkele zware tegenslagen zette het hele gezin zich in om door te kunnen gaan.

Dries (59) en Maaïke (56) Braacksma schakelden in 2003 om van 100.000 vleeskuikens naar 45.000 leghennen. "Ik stond niet meer achter zo'n manier van vlees produceren en was er helemaal klaar mee", vertelt Dries. Twee stallen werden omgebouwd naar volièrestallen, de oudste stal werd gedeeltelijk eierlokaal, voor een ander deel mestopslag.

Nu hebben ze met hun zoons Marcel (29) en René (26) ruimte voor 123.000 leghennen op twee locaties. Dochter Mirjam vindt haar toekomst elders, maar in tijden van nood springt ook zij en schoonzoon Peter bij.

Op de hoofdlocatie in Niarwier, in het noordoosten van Friesland, is plaats voor 75.000 leghennen volgens het één ster Beter Leven keurmerk. Omdat zich twee bedrijfsopvolgers aandienen, kochten ze in 2018 in het Groningse Lutjegast een bedrijf met scharrelleghennen en bouwden het voor de helft om naar freiland. Daar houden ze nu 48.000 leghennen. Dries, René en Maaïke werken vooral in Niarwier, Marcel in Lutjegast. Maaïke werkt ook nog twee dagen buitenshuis.

De familie Braacksma houdt het vizier gericht op de veehouderij van de toekomst. Zo waren ze indertijd één van de voorlopers bij het inzetten van onbehandelde hennen, en nu zien ze meer in markten voor Beter Leven en freiland eieren. "Scharrelkippen geven mijn twee opvolgers geen toekomst. Je hebt minstens een ster nodig", aldus Dries. "Het liefst ga ik naar drie sterren, maar we hebben er de grond niet voor. Dan moet je zóveel hennen inleveren. Als ik geen opvolgers had, had ik het misschien aangedurfd en was ik teruggegaan naar één driesterrenstal met grote uitloop."

Stalbrand

Op 13 augustus 2019 werd het bedrijf in Niarwier getroffen door een stalbrand. Twee van de drie stallen met elk 22.000 hennen brandden af, stal 3 met 30.000 scharrelhennen bleef met moeite gespaard. Ze maakten de ronde af en bouwden de stal om naar de eisen van het één ster Beter Leven keurmerk.

"Bij zo'n brand sta je wel even machteloos", blikt Dries terug. "Maar de beslissing om door te gaan was snel gemaakt. We

waren verzekerd voor herbouw en we hebben twee opvolgers. Dan heb je geen keus. De eerste weken drong eigenlijk nog niet goed door wat er gebeurd was. Je bent veel te druk met allerlei dingen die geregeld moeten worden. Pas toen een maand of vier later stal 3 was omgebouwd en de eerste hennen kwamen, toen besepte ik echt wat er allemaal gebeurd was. Dan keert langzaam de rust terug en zie je slechts de betonnen vloer van de afgebrande stallen liggen."

Een oorzaak is nooit gevonden, maar men vermoedt kortsluiting. Na een lang vergunningetraject kon de herbouw eind 2020 beginnen.

Tot overmaat van ramp werd het bedrijf in Lutjegast vorig jaar november getroffen door vogelgriep. "Dat heeft mij nog meer aangegrepen dan de brand", vertelt Dries. "Misschien door de opeenstapeling van dingen, maar toen dacht ik echt even: wat moet je nou nog. Je doet er alles aan om het voor te zijn, zeker Marcel, en dat het dan toch gebeurt..." Na bijna een halfjaar leegstand zijn begin april in Lutjegast de nieuwe hennen gekomen.

De eerste hennen in Niarwier zijn eind mei geleverd. Gekozen is voor hennen van een lightras. Ze proberen zo snel mogelijk naar een eigewicht van 53 gram te komen en daarna sturen ze op aantal eieren.

Nieuwe stallen

De twee nieuwe stallen die nu in Niewier worden gebouwd krijgen het één ster Beter Leven keurmerk. Ze staan vanwege brandveiligheid volledig los van elkaar en wat verder uit elkaar. De wintergartens zijn tussen de stallen geplaatst. In de luwte, want met de Waddenzee een paar kilometer verderop waait het er altijd fors. De oppervlakte van de wintergarten is 50% van die van de stal, terwijl minimaal 20% de eis is. Hiermee is al voorgesorteerd op de toekomst, mocht de eis strenger worden. Ze zijn voorzien van een dubbelwandig, lichtdoorlatend dak van warmtewerende heat guard platen.

De technische ruimte is brandveilig gebouwd, bewust los van beide stallen, en er is brand- en rookdetectie aangebracht. De silo's komen (opnieuw) voor de stallen en niet tussen de stallen in, om de kans op brandoverslag te kleinen. Om diezelfde reden zijn de warmtewisselaars in de stallen geplaatst en niet erbuiten. De elektromotoren van de warmtewisselaars zijn voorzien van een oververhittingsbeveiliging.

Vanwege de permanente en wisselvallige wind gebeurt de ventilatie op onderdruk. Bij gelijkdruk zou de wind voor te veel drukschommelingen in de stal zorgen.

Voeding

De familie Braaksma voert sinds 2012 van ABZ Diervoeding. "Ik was niet tevreden over mijn vorige leverancier", verklaart Dries. "Dan ga je op zoek, wat proberen, en dan blijkt de prijs-kwaliteitverhouding van ABZ Diervoeding het beste te zijn. Ook de directe contacten met de nutritionist en de mogelijkheden om aanpassingen door te voeren, vind ik erg prettig. Er wordt echt naar je geluisterd. Ook de werkgroepjes heb ik altijd zeer op prijs gesteld. Ik vind het jammer dat dat vanwege corona nu niet kan, maar ik rijd er graag twee uur voor naar Nijkerk. De relatie met ABZ bevalt mij goed en ik hoop op deze voet nog lang door te kunnen gaan. We moeten elkaar scherp houden." Ook ABZ Diervoeding is blij met een kritische klant als Dries Braaksma. Hij kwam bijvoorbeeld vanwege tegenvallende resultaten met de suggestie om het calciumgehalte in het startvoer te verlagen. Daar is naar geluisterd, met betere resultaten als gevolg. Later heeft ABZ Diervoeding deze verbetering doorgevoerd in het standaard assortiment.

"De relatie met ABZ bevalt mij goed en ik hoop op deze voet nog lang door te kunnen gaan"

Kracht

De twee ingrijpende gebeurtenissen laten de kracht van dit bedrijf zien: een familie die ervoor knokt, de schouders eronder zet en de handen ineenslaat. Dries: "Ik ben blij dat we het met elkaar goed kunnen vinden en samen dit bedrijf kunnen voeren. Als er bijgesprongen moet worden, staat iedereen klaar. Ook onze dochter. Het is echt een familiebedrijf.

Het was afgelopen winter niet altijd even gemakkelijk, maar we hebben elkaar erdoorheen gesleept. Binnenkort zal ik wel een stap terugdoen en dan moet de volgende generatie er maar mee verder: René in Niewier en Marcel in Lutjegast. Ik zal dan wat pendelen tussen de bedrijven."

Vanwege corona hield familie Braaksma op 15 juni een digitale Open Dag en toonden zij hun nieuwe bedrijf met toekomst. Deze is terug te kijken op ons youtubekanaal.

Maarten Zantingh, specialist pluimveehouderij
06 2166 9069 ■ m.zantingh@abzdiervoeding.nl

Aandachtspunten bij overdekte uitloop/wintergarten voor Beter Leven vleeskuikens

Grote supermarktketens hebben besloten om compleet over te schakelen naar huismerk kippenvlees met het keurmerk van minimaal één ster Beter Leven van de Dierenbescherming.

In een tijdspanne van twee jaar willen momenteel vier supermarktketens in Nederland helemaal omgeschakeld zijn. De Dierenbescherming spreekt van een 'historische verandering die er toe doet', maar om dit al per 2023 te kunnen realiseren, zal nog het nodige moeten gebeuren bij vleeskuikenhouders. De grootste investering voor de omschakeling zit in het bouwen van een overdekte uitloop / wintergarten aan de stal. Waar moet deze aan voldoen volgens de Beter Leven criteria?

Criteria 1 Ster Beter Leven m.b.t. overdekte uitloop

De grootte van de overdekte uitloop staat wat verwarrend omschreven in de criteria. Er staat namelijk het volgende:

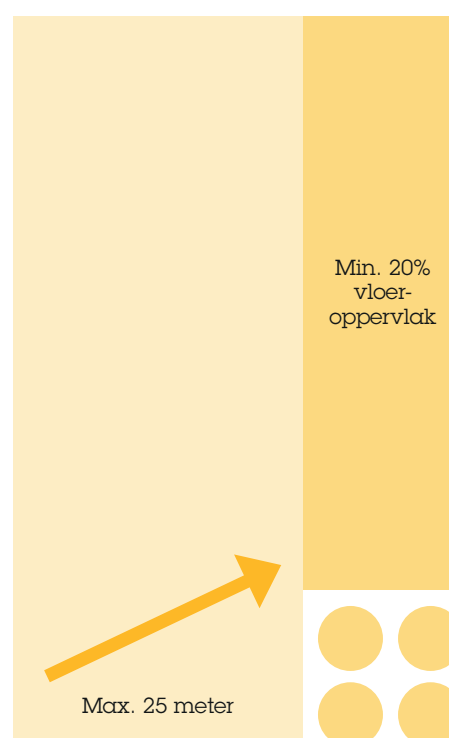
- KBLH04: Minimaal 75% van het totaal meegerekende vloeroppervlak moet uit stal bestaan.
- KBLH05: Van het totale beschikbare grondoppervlakte bestaat ten minste 20% uit overdekte uitloop.
- KBLO03: De overdekte uitloop heeft een oppervlakte van minimaal 20% van de totale staloppervlakte.

Hier moet de regel aangehouden worden dat de overdekte uitloop minimaal 20% van de staloppervlakte moet zijn en maximaal 25% van het totaal meegerekende vloeroppervlakte mag zijn. Maximaal mag de overdekte uitloop dus wel 33% van het staloppervlak zijn. Bijvoorbeeld bij een stal van 2000 m² moet de overdekte uitloop minimaal 400 m² zijn en mag die maximaal 665 m² zijn.

Verdere criteria voor de overdekte uitloop zijn:

- Overdekte uitloop is gescheiden van de stal door een wand met uitloopopeningen.
- Overdekte uitloop over lange zijde van de stal.

- Maximale afstand tot dichtstbijzijnde uitloopopening is 25 meter. Met name opletten bij wintergartens die niet helemaal over de gehele lengte van de stal gemaakt kunnen worden, bijvoorbeeld door silo's. Zie afbeelding ter illustratie.
- Uitloopopeningen lengte van minimaal 1 meter per 1.000 vleeskuikens.
- Uitloopopeningen evenredig verdeeld over lengte van de stal.
- Dak van de overdekte uitloop moet geïsoleerd zijn.
- Zijwand moet daglicht en luchtdoorlatend zijn. Geperforeerd damwand is hiervoor een mooie oplossing.
- Opstaande rand mag maximaal 40 cm hoog zijn. Meestal is 20-25 cm gebruikelijk, omdat er ook bij staat dat de kuikens over de rand heen moeten kunnen kijken.
- Vloer moet makkelijk te reinigen en desinfecteren zijn.

Als de stal breder is dan 25 meter, dan zijn er twee opties:

- Wintergartens aan beide zijden van de stal maken.
- Bruikbaar vloeroppervlak berekenen van de afstand van verst weg liggende voerlijn tot eerste uitloopopening: max. 25 meter. Dan mag het resterende vloeroppervlak vanaf die voerlijn tot de zijwand niet meegeteld worden voor de bezetting.

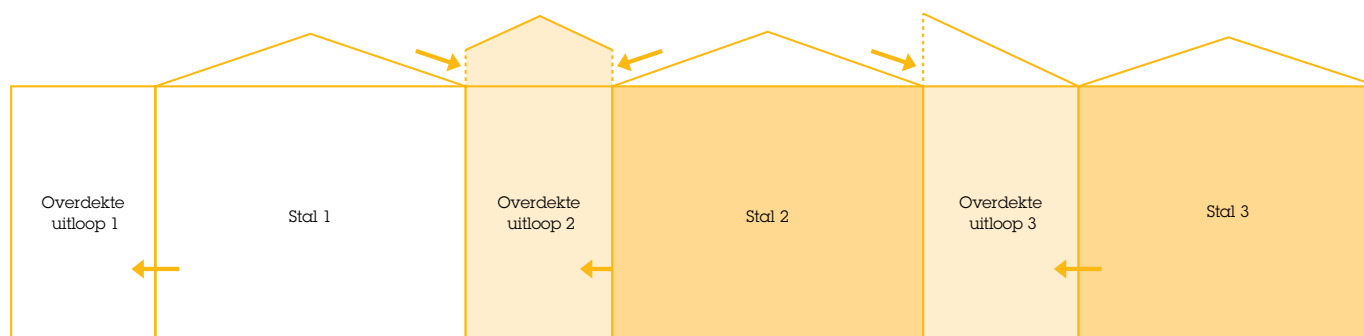
Als de overdekte uitloop / wintergarten tussen twee stallen in moet komen, dan geldt het volgende:

- Daglichtvensters in het dak van de overdekte uitloop, min. 3% van het vloeroppervlak.
- En dan aan één lange zijde een hoge strook van 2 meter geperforeerd damwand of windbreekgaas maken.
- Of aan beide lange zijden een strook van 1 meter geperforeerd damwand of windbreekgaas maken. Zie afbeelding.
- Let op: bij volledige nieuwbouw is dit niet toegestaan.

Deze eisen gelden voor het maken van een overdekte uitloop of wintergarten voor het keurmerk van 1 ster Beter Leven vleeskuikens. Dit zal niet voor elke bedrijfssituatie eenvoudig zijn. Als er obstakels zoals silo's of een warmtewisselaar naast de stal staan, dan moeten er creatieve oplossingen gezocht worden. Als voorbeeld staan hierboven enkele gerealiseerde projecten in overleg met Beek Agri te Wekerom.

Voor meer informatie of vragen, neem gerust contact met ons op.

Gert-Jan van Beek, specialist pluimveehouderij
06 8323 3471 ▪ g.j.beek@abzdiervoeding.nl

Colofon

Aansprakelijkheid

Bij de samenstelling van deze nieuwsbrief is de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht. Voor schade van welke aard dan ook, die een gevolg is van handelingen of beslissingen gebaseerd op informatie uit deze nieuwsbrief, aanvaardt ABZ Diervoeding geen enkele aansprakelijkheid.

Opzegging

Wilt u onze nieuwsbrief niet meer ontvangen? Stuur dan een e-mail naar marcom@abzdiervoeding.nl of geef dit telefonisch door op één van onze kantoren.

Eindredactie

Jolande Baselmans en Gerrie van de Poll, marcom@abzdiervoeding.nl. De eerstvolgende ABZ Nieuws verschijnt in augustus 2021.

Verkoop en advisering

Algemeen

Front Office Nijkerk
033 422 1510
bestelling@abzdiervoeding.nl

Front Office Eindhoven
040 238 0777
bestelling@abzdiervoeding.nl

Front Office Stroobos
051 235 1281
bestelling@abzdiervoeding.nl

Rundveehouderij

Roel van Ee (Verkoopmanager)
regio Midden, Oost en Zuid
06 2126 6227
r.ee@abzdiervoeding.nl

Frank Pol (Verkoopmanager)
regio Noord
06 8233 0681
f.pol@abzdiervoeding.nl

Geiten- en schapenhouderij

Erik Koldenhof (Specialist)
06 5235 8459
e.koldenhof@abzdiervoeding.nl

Varkenshouderij

Ben van Raaij (Verkoopmanager a.i.)
06 2290 7066
b.raaij@abzdiervoeding.nl

Legpluimveehouderij

Jeroen Doornhof (Verkoopmanager)
06 5262 2335
j.doornhof@abzdiervoeding.nl

Vleespluimveehouderij

Cor van Dijk (Commercieel directeur)
06 2126 6226
c.dijk@abzdiervoeding.nl

Hans Wagenaars (Key accountmanager)
06 5314 5770
h.wagenaars@abzdiervoeding.nl

Enkelvoudige grondstoffen

Gijsbert Willigenburg (in- en verkoop)
033 422 1512
grondstoffen@abzdiervoeding.nl

ABZDiervoeding

Slim voeren. Goed boeren!

Scherp geprijsde
(maatwerk) voeders

Co-boeren met
kennis en expertise

Hoger rendement
per dier

Goed boeren doe je met ABZ voeren. Wilt u ook M€€R rendement? Zaak om samen onze boerenwijsheid aan te spreken om nóg slimmer te voeren. Dat bereiken we alleen door te co-boeren. Samen streven naar een nog hogere kwaliteit en advies op maat, waarbij de behoefte van uw dieren altijd centraal staat. Dat alles tegen een zo laag mogelijke kostprijs. Alleen zo kunnen we uw rendement verhogen. Werkt u al met de ABZ formule?

ABZ / dat loont

Volg ons op Social media:

